

Prawo do miasta i partycypacja obywatelska

Prof. dr hab. Hubert Izdebski
Uniwersytet SWPS
Uniwersytet Warszawski

- ▶ Historycznie uformowane miasto, wyodrębnione od dominującej ekonomicznie i kulturowo przez tysiąclecia wsi, „już nie żyje”, pozostając odhumanizowanym „przedmiotem konsumpcji kulturalnej dla turystów, obiektem łapczywego estetycznego spektaklu i ckliwej malowniczości”. Żyje jednak „miejskość”, lecz wymaga ona zrealizowania nowego społeczeństwa miejskiego, złożonego z osób mających równe możliwości samospełnienia. Miasto stanowi miejsce społecznie produkowanej przestrzeni – prawo do miasta występuje jako „przekształcone i odnowione prawo do miejskiego życia”.

Henri Lefebvre, *Droit à la ville*, 1967

- ▶ Prawo do miasta – „niezbywalne prawo mieszkańców i mieszkanek do korzystania z zasobów miasta i prawo do współdecydowania o najważniejszych sprawach miasta oraz mieszkanek i mieszkańców”

15 Tez o Miastach, Kongres Ruchów Miejskich, 2015

- ▶ „Wiek XIX był wiekiem imperiów, XX – państw narodowych. Wiek XXI będzie stuleciem miast.
- ▶ Obecnie, w globalizującym się świecie, to znowu miasto, które zawsze było dla ludzi siedliskiem pierwszego wyboru, staje się największą szansą demokracji.
- ▶ Prezydenci [państw] rozprawiają o pryncypiach, burmistrzowie zajmują się wywózką śmieci – „zamiast debatować nad problemami, upierają się, by je rozwiązywać”.

Benjamin, Barber, *Gdyby burmistrzowie rządili światem. Dysfunkcyjne kraje, rozkwitające miasta*, 2013

- ▶ „Celem polityki miejskiej jest zapewnienie pełnego rozwoju społecznych funkcji miasta i własności miejskiej” – w tym:
- ▶ „zagwarantowanie prawa do miast zrównoważonych, w tym prawo do ziemi miejskiej, do mieszkania, do czystości środowiska, do infrastruktury miejskiej, do transportu i służb publicznych, do pracy i czasu wolnego – dla obecnych i przyszłych pokoleń; demokratycznej administracji – poprzez partycypację ludności i reprezentatywnych stowarzyszeń różnych środowisk w określaniu, wykonywaniu i monitorowaniu projektów rozwoju, planów i programów miejskich; współpracy między władzami publicznymi, sektorem prywatnym i innymi sektorami społeczeństwa w procesie urbanizacji w celu zaspokojenia interesu publicznego; zapewnienie zbiorowej infrastruktury, transportu i służb publicznych odpowiednio do interesów i potrzeb ludności, uwzględniających okoliczności miejscowe; kontrolę korzystania z ziemi [...]”.

- ▶ „Każdy ma prawo do miasta bez dyskryminacji [...]; miasto jest kulturowo bogatą i zróżnicowaną przestrzenią kulturalną, która należy do wszystkich mieszkańców”.

Światowa Karta Prawa do Miasta, 2004

- ▶ „Prawo do miasta jest to sprawiedliwe korzystanie z miast zgodnie z zasadami zrównowazenia, demokracji, słuszności i sprawiedliwości społecznej.
- ▶ Stanowi ono zbiorowe prawo mieszkańców miast, które legitymizuje ich działanie i organizację, opierające się na poszanowaniu ich zróżnicowania, wyrażen i praktyk kulturalnych, w celu osiągnięcia pełnego wykonywania prawa do swobodnego samostanowienia i do odpowiedniego poziomu życia.
- ▶ Znajduje się [ono] we współzależności ze wszystkimi międzynarodowo uznanymi prawami człowieka, rozumianymi w sposób integralny [...]”.

Prawo do miasta – to prawo:

- ▶ trzeciej generacji,
- ▶ zbiorowe,
- ▶ kompleksowe,
- ▶ „miękkie”,
- ▶ wciąż się kształtujące i umacniające

Prawo do miasta jest kompleksowe, bowiem w skład jego treści wchodzić mogą – uznane:

- ✓ prawa drugiej generacji (jak prawo dostępu do usług w zakresie użyteczności publicznej),
- ✓ mające cechy praw obywatelskich, a więc bliższe pierwszej generacji, prawa do udziału w procesie podejmowania rozstrzygnięć (różne formy partycypacji obywatelskiej),
- ✓ zaliczane do trzeciej generacji prawo do dobrej administracji jako istotna część prawa do dobrego rządzenia (right to good governance)

W ścisłym związku z treścią prawa do miasta pozostają konstytucyjnie uznane prawa podstawowe:

- ✓ prawo do informacji publicznej – prawo pierwszej generacji,
 - ✓ prawo do mieszkania – o cechach prawa drugiej generacji,
 - ✓ prawo do środowiska – prawo trzeciej generacji,
- jak również, bardziej postulowane niż już uznane, samo w sobie kompleksowe, prawo do dobrej przestrzeni.

Prawo do partycypacji to zarówno prawo do samorządu miejskiego, jak i prawo do udziału w podejmowaniu decyzji samorządu i w ogóle dotyczących miasta:

- ✓ w decyzyjnych formach właściwych demokracji bezpośredniej (inicjatywa obywatelska, referendum, veto obywatelskie),
- ✓ w formach dialogu, negocjacji i konsultacji – demokracja deliberatywna (w tym konsultacje społeczne: „spotkania, debaty, warsztaty, spacerystudyjne, ankiety, wywiady, wykorzystanie grup przedstawicielskich lub zbieranie uwag” – Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, art. 6 ust. 3 pkt 2)

Dziękuję za uwagę